

CORRESPONDÈNCIA DE JOSEP GINER A JOAN COROMINES (AMB UN APÈNDIX AMB CARTES A ALTRES FILÒLEGS, COM FRANCESC DE BORJA MOLL, ENRIC VALOR, VICENT ANDRÉS ESTELLÉS, MANUEL SANCHIS GUARNER I LLUÍS GUARNER)

Emili Casanova

1.-Josep Giner i Marco (València, 1912-1996), també conegut com Guillem Renat i Ferrís ha estat un dels primers filòlegs científicament solvents del País Valencià: estudiant a la Universitat de Barcelona amb Joan Coromines i Pompeu Fabra, impulsor del valencià i defensor del fabrisme a València, estudiós dels trets gramaticals i lèxic peculiats valencians, coautor del Diccionari de la Rima, col·laborador desinteressat de tots els filòlegs i escriptors valencians de la postguerra, i en especial de Joan Coromines, Josep Gulsoy, Enric Valor i Francesc Ferrer Pastor, l'obra publicada completa del qual és coneguda gràcies a Antoni Ferrando i Santi Cortés que l'arreglaren en un llibre magníficament editat, *Josep Giner i Marco, Obra filològica (1931-1991)*, Denes, València, 1998, 609 pàgs. El llibre és introduït per un estudi ampli que caracteritza i situa molt bé la seua obra.

Però, com es diu en la pàg. XV "Ara bé, caldrà tenir en compte que el present recull només aplega una part ínfima de les seues recerques, ja que exclou, per raons òbvies, la ingent i silenciosa tasca d'elaboració de milers i milers de fitxes sobre etimologia, onomàstica i informació dialectal i històrica del català, trameses a Joan Coromines, i de l'espanyol, destinades a la Real Acadèmia Española. Gràcies als extrets que n'ha publicat Coromines als seus diccionaris, podem tenir una idea aproximada de la quantitat i la qualitat de les seues controbucions".

2.-Vaig conèixer personalment Josep Giner l'any 1982, gràcies a Antoni Ferrando que me'l va presentar, aprofitant unes vacances de la seua tasca a l'Acadèmia de la Llengua Española, i des d'aleshores vaig tindre una bona relació amb ell, sobretot des que se'n va anar a viure amb Pere Riutort. Encara recorde com va ser d'emotiva la visita que li férem amb Joan Coromines i Josep Gulsoy a sa casa, estant malalat, el 1984. I sempre vaig apreciar i admirar en ell els seus coneixements filològics i la seua humanitat, i sobretot la seua vida errant, dura i marginal per culpa de la seua mania persecutòria -recorde l'any 1968 sent estudiant de batxillerat a Albaida, com un professor coix era maltractat pels estudiants de la classe d'enfront i com va desaparèixer de l'Institut. M'agradava discutir amb ell de coses de filologia i actituds davant de la vida i portar-li les publicacions que feia, les quals sempre eren llegides i comentades per ell.

Per això, des de fa anys em dedique a arregar tots els materials inèdits de Giner, amb vista a fer un estudi ben documentat sobre la seua aportació a la filologia: situant les seues idees en el moment que van ser dites i les seues intuïcions, algunes d'elles magistrals, aprofitades per altres filòlegs, com Coromines, Ferrando o jo mateix. I he corregut tots els arxius i he buscat totes les persones o hereus que van tindre contacte amb ell. Per exemple, he estat a Igualada buscant la seua correspondència amb Emili Vallés, arran de la preparació de la segona edició del Diccionari Pallas, la qual havia de contindre o un suplement valencià amb lèxic específic preparat per Giner -és el que després va ser usat per a la composició del Diccionari de la Rima- o una edició valenciana; he estat a la Real Academia Española -i vaig parlar amb Rafael Lapesa, Alonso Zamora Vicente, ...- i he tingut la sort de recuperar una part de les fitxes que ell redactà, però no una altra part que ja s'havia inclòs dins del fitxer general -de milions de fitxes-que fa difícil poder extraure-les. O he examinat minuciosament la seua biblioteca

particular, que va deixar en depòsit a la Biblioteca del Patriarca. Fruit d'estes recerques han estat alguns articles, per exemple el publicat en ALBA, 12, pàgs. 157-168 "Una traducció valenciana de Josep Giner del "Léxique de la terminologie linguistique" de J. Marouzeau, de 1935" o "Sicania (1958-1959): El procés de fer una revista valencianista, a través de la correspondència de Josep Giner i Nicolau Primitiu", CEU, 7, 1997, pàgs. 165-188.

3.- Quan vaig veure que l'Acadèmia Valenciana de la Lengua convocava les seues beques, vaig pensar que era el moment d'encetar seriosament la classificació, estudi i selecció de la seua correspondència tot pensant a acabar la redacció de l'estudi projectat per a l'any 2006, moment que farà 10 anys de la seua mort, que hauria d'aprofitar-se per a demanar la Medalla d'Or de la Universitat de València i altres agraïments. La quantitat de la Beca la podia usar per subvencionar dos becaris que m'ajudaren a la tasca difícil, per la lletra i pel desordre dels papers de Giner -una part sense data-, de classificar els materials i preparar-los per a una futura edició. I vaig pensar començar pel corpus més nombrós i important, que és l'enviat a Joan Coromines (hui depositat en l'Arxiu Pere Coromines, de la Universitat de Girona)¹.

He de confesar d'entrada que pensava que podria acabar totalment la transcripció, classificació i estudi de la correspondència Giner-Coromines -amb algunes cartes també de Coromines a Giner-, però ha estat impossible: més de 150 cartes de la darrera època no les he pogut acabar de transcriure ni tampoc fer-ne l'estudi com calia. A pesar d'això pense que la faena feta ha estat llarga, minuciosa, pesada i suficient per a esbrinar la importància de la documentació aplegada-. Per a suplir esta mancança, posaré en apèndix correspondència de Joseph Giner a Francesc de Borja Moll, Enric Valor, Vicent Andrés Estellés, Sanchis Guarner i Lluís Guarner, perquè s'hi veja les temàtiques que tracta, la seua preocupació per totes les qüestions lingüístiques i per a ajudar a tots els escriptors, assessorant-los i corregint-los.

4.-Els temes més importants que arpleguen les cartes transcrites ací són els següents:

- a) Admiració i respecte de Josep Giner a Joan Coromines, el qual considera el seu mestre i el millor filòleg del món. Li demana ajuda per a refer el seu currículum per poder optar a l'ensenyament com a professor universitari o d'ensenyament mitjà. Li dóna consells perquè torne a Espanya i en concret que vinga a la Universitat de València on seria ben rebut.
- b) Opinions de Coromines sobre Giner i sobre la llengua en relació a diversos temes normatius, etimològics, històrics.
- c) Dificultats de Giner per a formar-se una biblioteca; en canvi opinem, pel seu llegat a l'Arxiu del Patriarca, que era la més filològica i romanística de València i que s'hauria de recuperar per a la Biblioteca Valenciana. La idea de fer el doctorat, que després no portà a terme.
- d) Desesperació de Giner per no tindre prou temps per a escriure sobre filologia, ja que el treball en correus li lleva la major part del dia. De fet, escriu la major part de les seues cartes en hores de treball i per això no les acaba d'arredonar en moltes ocasions. Intent d'entrar com a professor a la Universitat, que no ho aconsegueix i se'n va a un institut i després a la Real Academia Española (1971-).
- e) Les manies persecutòries que el porten a furgir-se'n a Bucarest.
- f) Esforços incessants de Giner per ajudar Coromines en les tasques de l'Onomasticon Cataloniae, i d'ajudar els deixebles de Coromines com Gulsoy.

- g) Preocupació de Giner sobre la presència del valencià en la nova edició del Diccionari Fabra, i consells i llistes de paraules a Coromines perquè les impose per damunt dels catalunyesos com Aramon i Serra.
- h) Ressenyes crítiques de Giner a moltes obres, com l'edició del Tirant a Riquer, el DCVB...
- i) Consultes a Coromines sobre el Diccionari de la Rima: concepte de l'obra, mots a introduir, pronúncia de moltes paraules a Catalunya o Mallorca.
- j) Comentaris i suggeriments successius de Giner als volums del Diccionario Crítico Etimológico de la Lengua Castellana, i posteriorment al Diccionari Etimològic i Complementari de la Lengua Catalana -una part de les cartes que no he transcrit tracten d'aquesta obra-.
- k) Notícies a Coromines sobre els avatars i interioritats del valencianisme durant el franquisme.
- l) Les inquietuds, treballs i estudis que portava avant Giner.
- m) La documentació comença l'any 1947 i acaba l'any 1984, és a dir, un període llarg i ben interessant de la nostra història recent.
- n) Giner creu en una gran influència lèxica del valencià sobre el castellà, com Coromines. Això el porta a considerar valencianismes vocables que no ho són.
- o) Estudi de lexemes com *bigot*, *xaruga*, *garrofer*, *jàcena*, *sobrassada*, *gual*, *agafar*, *jugar*, ..
- p) Estudi del timbre de les *oo* en el valencià del XV-XVII
- q) Sobre els problemes de fer una llengua unitària a l'hora que respectar les particularitats de cada dialecte, és a dir, opinions sobre el policentrisme convergent..

5.- Crec sincerament que és una documentació important per a l'estudi del valencià -més de 700 pàgines-, que ens mostra un Giner ben documentat, bon coneixedor de la bibliografia romànica (Meyer-Lübke, Menéndez Pidal, ...), que ben emmarcada i anotada ens fa veure el paper capdavanter de Giner en la filologia valenciana i ens farà lamentar els seus problemes personals que li impediren fer una obra pròpia més transcendental, que haguera estat l'anella de la filologia romànica amb la filologia actual.

Notes:

- 1) Una part del material enviat a Coromines ja el vaig publicar en "Aportacions d'Enric Valor a la lexicografia catalana: el Vocabulari Castellut de 1948, d'Enric Valor i Josep Giner" dins *Simposi Enric Valor*, Alacant, Diputació, 1996, pp147-180.